

порівняно зі ст. 4 КЗпП України, цей перелік слід визнати неповним, оскільки в ньому не зазначаються акти соціального діалогу і локальні нормативно-правові акти.

Наявність у системі джерел трудового права актів соціального діалогу є однією з особливостей останніх. Акти соціального діалогу приймаються в договірному порядку між сторонами соціального діалогу у сфері праці. Акти соціального діалогу, що містять правові норми, є юридичним результатом процесу визначення та зближення позицій, досягнення спільних домовленостей та прийняття узгоджених рішень сторонами соціального діалогу.

Акти соціального діалогу в системі джерел трудового права займають проміжне місце між підзаконними нормативно-правовими актами та локальними нормативно-правовими актами.

Список використаної літератури:

1. Трудове право України: підручник / за заг. ред. М.І. Іншина, В.Л. Костюка. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 600 с.
2. Кодекс законів про працю України: Затверджений Законом № 322-VIII від 10.12.71. Відомості Верховної Ради УРСР. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.
3. Проект Трудового кодексу України № 1658 від 27.12.2014 р., текст законопроекту до другого читання від 24.07.2017 р., включено до порядку денного 2149-VIII від 03.10.2017 // Електронна адреса: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53221.

Ключові слова: трудове право, джерела трудового права, система трудового законодавства, акти соціального діалогу.

Ключевые слова: трудовое право, источники трудового права, система трудового законодательства, акты социального диалога.

Key words: labour law, sources of labour law, system of labour legislation, acts of social dialogue.

КУБАТКО-ПИСАРЕНКО ЮЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри трудового права та права соціального забезпечення

КОЛЕКТИВНІ УГОДИ ТА КОЛЕКТИВНІ ДОГОВОРИ ЯК ІНСТИТУТ КОЛЕКТИВНОГО ТРУДОВОГО ПРАВА

Система трудового права як складне правове явище має свою структуру, під якою слід розуміти об'єктивно обумовлену внутрішню організацію галузі права у прояві єдності, узгодженості і розподілу правових норм по інститутах та інших галузевих структурних утвореннях.

У сучасній науці трудового права у структурі системи трудового права виокремлюються такі елементи, як Загальні положення, Індивідуальне трудове право і Колективне трудове право [1, с. 31].

Колективне трудове право як структурна частина в системі трудового права України є сукупністю правових норм, що регулюють такі види колективних трудових відносин, як: відносини з участі працівників (їх представників) в управлінні підприємством, установою, організацією; відносини з ведення переговорів з укладення колективних угод і колективних договорів; відносини із діяльності профспілок, їх об'єднань щодо представництва і захисту прав та інтересів працівників; відносини із діяльності організацій роботодавців, їх об'єднань щодо представництва і захисту прав та інтересів роботодавців; відносини із вирішення колективних трудових спорів (конфліктів).

Відповідно до складу колективного трудового права як структурної частини у системі трудового права входять такі правові інститути: участь працівників в управлінні підприємством, установою, організацією; колективні угоди і колективні договори; профспілки, їх об'єднання як представники працівників; організації роботодавців, їх об'єднання як представники роботодавців; вирішення колективних трудових спорів (конфліктів).

Утім, у науці трудового права існують й інші точки зору щодо структури колективного трудового права. Так, на думку В.М. Лебедева, колективне трудове право як система включає в себе такі інститути:

1. Джерела (форма) колективного трудового права.
2. Суб'єкти колективного трудового права.
3. Колективне трудове правовідношення.
4. Участь трудового колективу в управлінні організацією.
5. Правові форми самозахисту своїх інтересів і прав суб'єктами колективного трудового права [2, с. 25].

Зазначена точка зору викликає заперечення, адже вчений при цьому стверджує, що колективне трудове право є системою правових норм, що регулюють колективні трудові відносини [2, с. 23]. У зв'язку з цим колективне трудове право як структурна частина у системі трудового права складається з правових інститутів, норми яких мають регулювати певний вид колективних трудових відносин, і не можуть регулювати самі себе, що впливає, зокрема, з назви першого запропонованого вченим правового інституту.

Отже, такий інститут колективного трудового права, як «Колективні угоди і колективні договори» є сукупністю правових норм, що регулюють колективні відносини з ведення переговорів з укладення колективних угод і колективних договорів. До змісту зазначеного інституту слід включити норми про поняття і види колективних угод, поняття колективного договору, поняття, предмет, рівні, принципи та порядок ведення, учасників (та їх гарантії) колективних переговорів з укладення колективних угод і колективних договорів, вирішення розбіжностей під час колективних переговорів, сторони колективних угод і колективних договорів, зміст колективних угод і колективних

договорів, порядок укладення, зміни колективних угод і колективного договору та контроль за їх виконанням, відповідальність за порушення колективних угод і колективних договорів.

Зазначені норми містяться у міжнародно-правових актах та актах національного законодавства. Серед міжнародно-правових актів слід виділити передусім конвенції та рекомендації МОП, в яких закріплені поняття колективних переговорів і колективного договору, принципи та порядок ведення колективних переговорів, рівні та сторони колективних переговорів тощо. Йдеться про такі акти МОП, як Конвенція № 98 про застосування принципів права на організацію і ведення колективних переговорів 1949 р., Конвенція № 154 про сприяння колективних переговорам 1981 р., Рекомендація № 91 про колективні договори 1951 р., Рекомендація № 163 щодо сприяння колективним переговорам 1981 р. та ін. Конвенції № 98 та № 154 ратифіковані Україною і є частиною національного законодавства.

Норми інституту «Колективні угоди і колективні договори» закріплені у Кодексі законів про працю України (розділ 2 «Колективний договір»), Законі України «Про колективні договори і угоди» від 01 липня 1993 року, Законі України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» від 03 березня 1998 року, Законі України «Про професійні спілки, їх права і гарантії діяльності» від 15 вересня 1999 року, Законі України «Про соціальний діалог в Україні» від 23 грудня 2010 року, Законі України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» від 22 червня 2012 року, низці підзаконних нормативно-правових актах, актах соціального діалогу, локальних нормативно-правових актів.

Потрібно відзначити, що у чинному законодавстві України рівень законодавчого закріплення норм інституту «Колективні угоди і колективні договори» є недосконалим. Так, у чинному КЗпП України розділ 2 «Колективний договір» взагалі не містить норм про колективні угоди. Зазначених норм немає в усіх інших розділах Кодексу. Тільки фрагментарно в актах чинного законодавства України врегульовані колективні переговори з укладення колективних договорів і угод, що не відповідає міжнародним трудовим стандартам. Ці прогалини не усунуто й у проекті Трудового кодексу України, який готується до прийняття у другому читанні.

У зв'язку з цим пропонується змінити назву розділу 2 КЗпП України та іменувати його «Колективні угоди і колективний договір», доповнивши зазначений розділ нормами про колективні угоди. Відповідно необхідно внести доповнення до Книги шостої «Колективні трудові відносини» проекту Трудового кодексу України, яка містить тільки три статті, в одній з яких – статті 336 «Колективні переговори та укладення колективного договору та угоди» закріплена бланкетна норма. Тобто зазначені відносини фактично проектом Трудового кодексу України не регулюються.

Список використаної літератури:

1. Чанишева Г.І. Колективні відносини у сфері праці: теоретико-правовий аспект: Монографія. Одеса: Юридична література, 2001. 328 с.
2. Современное трудовое право (Опыт трудового компаративизма). Книга вторая / В.М. Лебедев, Е.Р. Воронкова, В.Г. Мельникова; под ред. заслуженного юриста РФ, чл.-корр. АН ВШ РФ, докт. юрид. наук, проф. В.М. Лебедева. М.: Статут, 2009. 192 с.

Ключові слова: трудове право, колективне трудове право, колективні угоди, колективні договори.

Ключевые слова: трудовое право, коллективное трудовое право, коллективные соглашения, коллективные договоры.

Key words: labour law, collective labour law, collective agreements, collective contracts.

ЛАБАНЬ АНДРІЙ ІГОРОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри трудового права та права соціального забезпечення

ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ПРАВА РОБОТОДАВЦЯ НА ДОБІР ПРАЦІВНИКІВ

Одним із важливих елементів правового статусу роботодавця як суб'єкта індивідуальних трудових правовідносин є його основні трудові права та обов'язки. Проте у чинному КЗпП України [1] вони не отримали належного законодавчого закріплення. У ст. 141 КЗпП України фрагментарно закріплені тільки обов'язки власника або уповноваженого ним органу. Це – суттєва прогалина чинного КЗпП України. Для національного законодавця представляє інтерес законодавчий досвід окремих зарубіжних країн, у трудових кодексах яких в окремих статтях закріплені основні права роботодавця (наприклад, ст. 12 Трудового кодексу Республіки Білорусь, ст. 20 Трудового кодексу Киргизької Республіки та ін.).

На відміну від КЗпП України у проекті Трудового кодексу України (далі – ТК України) [2], що готується до прийняття у другому читанні, вперше у національному законодавстві закріплено основні права роботодавця. У частині першій ст. 23 проекту ТК України першим серед основних прав роботодавця передбачене право на добір працівників, у тому числі шляхом конкурсу, тестування.

Право роботодавця на добір працівників видається доцільним визначити як гарантовану державою можливість визначення у передбачених законодавством формах ступеня придатності особи до конкретної професії, спеціальності (робочого місця, посади) відповідно до встановлених нормативних вимог.

Даному праву присвячено окрему ст. 25 «Право роботодавця на добір працівників» проекту ТК України, згідно з частиною першою якої